

Marek Saj

Kollokwium habilitacyjne ks. dr Lucjana Świto

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawno-historyczny 55/1, 229-232

2012

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KOLOKWIUM HABILITACYJNE KS. DR. LUCJANA ŚWITO

Dnia 11 października 2011 roku na Wydziale Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie odbyło się kolokwium habilitacyjne ks. dr. Lucjana Świto, kapłana archidiecezji warmińskiej, pracownika naukowego Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie.

Podstawę przewodu habilitacyjnego stanowiła rozprawa pt. *Alienacja majątku kościelnego w diecezjach rzymskokatolickich w Polsce*, Olsztyn 2010, ss. 276. Recenzentami rozprawy byli: p. prof. zw. dr hab. Krzysztof Krasowski (UAM), ks. prof. KUL dr hab. Stanisław Dubiel, ks. prof. UŚ dr hab. Andrzej Pastwa oraz ks. prof. UKSW dr hab. Janusz Gręźlikowski. Kolokwium habilitacyjnemu przewodniczył Dziekan Wydziału Prawa Kanonicznego UKSW – ks. prof. UKSW dr hab. Józef Wroceński.

Rozprawa habilitacyjna ks. dr. Lucjana Świto, składa się ze wstępu (s. 5-8), pięciu rozdziałów (s. 9-228), zakończenia (s. 229-234), wykazu skrótów (s. 235), bibliografii (s. 237-256) i spisu treści w języku angielskim, włoskim i polskim (s. 257-273).

We wstępie dysertacji jej Autor wskazuje, że prawo Kościoła katolickiego do nabywania i posiadania dóbr doczesnych oraz do zarządzania nimi jest jego prawem wrodzonym, niezależnym od władzy świeckiej. Dobra te mają ściśle określony cel. Służą do godnego sprawowania kultu Bożego, do zapewnienia odpowiedniego utrzymania duchowieństwa oraz do wykonywania dzieł świętego apostołstwa i miłości, zwłaszcza wobec potrzebujących. Założeniem kościelnego prawa o dobrach doczesnych jest teza, iż dobra kościelne, jako ściśle związane z realizacją misji Kościoła, nie powinny być zbywane. Alienacja doczesnych dóbr Kościoła, będąc odstępstwem od powyższej zasady, winna mieć więc charakter wyjątkowy.

W swojej monografii Autor podjął się próby całościowej analizy alienacji majątku kościelnego w diecezjach rzymskokatolickich w Polsce w jej wymiarze kanonicznym oraz w świetle prawa państwowego, a także we wzajemnym odniesieniu obu tych regulacji prawnych. Pragnął odpowiedzieć na pytanie, w jakim zakresie normy wewnętrzne obowiązujące w strukturze organizacyjnej Kościoła katolickiego w Polsce mogą wpływać na ważność czynności prawnych związanych z zarządzaniem mieniem kościelnym na gruncie prawa polskiego. Ten problem badawczy okazał się o tyle istotny, że alienacja majątku kościelnego nie była dotychczas przedmiotem pogłębionej i całościowej refleksji naukowej, zaś polska literatura w tym zakresie jest bardzo skromna.

Analizy problemu alienacji majątku kościelnego dokonano w oparciu o źródła prawa kanonicznego i prawa polskiego. Podstawowymi źródłami prawa kanonicznego są: Kodeksy Prawa Kanonicznego z 1983 r. i z 1917 r. oraz odnoszące się do dóbr doczesnych Kościoła dokumenty Soboru Watykańskiego II, konstytucje papieskie, odpowiedzi papieskich komisji i rad interpretacyjnych, dekrety dykasterii Kurii Rzymskiej oraz akty normatywne prawa partykularnego wydane przez biskupów diecezjalnych. W zakresie prawa państwowego źródłami tymi są m.in.: Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 1997 r., Konkordat zawarty pomiędzy Stolicą Apostolską a Rzeczypospolitą Polską w 1925 r. i 1993 r., ustawa o stosunku Państwa do Kościoła katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej z 1989 r., Kodeks cywilny, Kodeks karny, inne ustawy a także orzeczenia Sądu Najwyższego i Sądów Apelacyjnych. W pracy zastosowano metodę dogmatyczno-prawną oraz historyczno-prawną.

Na strukturę pracy składa się pięć rozdziałów. Rozdział pierwszy (*Dobra doczesne Kościoła w Polsce*, s. 9-52) zawiera definicję kościelnych dóbr doczesnych, ich systematykę w ujęciu historycznym i współczesnym oraz zwraca uwagę na trudne zagadnienie sukcesji majątkowej Kościoła katolickiego w Polsce, nacjonalizacji i rewindykacji jego mienia, a także na postępowanie regulacyjne, czyli na te płaszczyzny prawne, które w skomplikowanych sytuacjach faktycznych mogą stanowić podstawę ustaleń uprawnień majątkowych Kościoła i odpowiadać na pytanie, czy dane mienie należy do dóbr kościelnych.

Celem rozdziału drugiego (*Struktura i charakter osobowości prawnej podmiotów kościelnych i ich reprezentacja*, s. 53-88) jest systematyzacja kościelnych osób prawnych i wskazanie organów uprawnionych do ich reprezentowania, ze szczególnym uwzględnieniem tych podmiotów, które podlegają władzy biskupa diecezjalnego. Jest to jakby kompendium wiedzy na temat podmiotów kościelnych mogących być stroną alienacji oraz zarządców uprawnionych do ich reprezentowania, co wydaje się szczególnie przydatne dla uczestników alienacji pochodzących spoza Kościoła.

W rozdziale trzecim (*Alienacja w prawie kanonicznym: formy, warunki i procedura*, s. 89-142) przedmiotem rozważań jest alienacja w świetle prawodawstwa kościelnego. Analizowana jest ona w różnorodnej optyce: w formule *sensu stricto* i *sensu largo*, w zakresie podmiotowym i przedmiotowym, w aspekcie aktów zarządzania i aktów administracyjnych, w zakresie warunków ważności i godziwości, jak również w zakresie procedury alienacyjnej, ze szczególnym odniesieniem do aspektu dotyczącego wymogu uzyskania zgody kompetentnej władzy kościelnej. Rozdział ten, obok rozważań natury teoretycznej, ma również wymiar praktyczny. Autor sygnalizuje konkretne problemy mogące pojawić się w stosowaniu przepisów alienacyjnych i podaje własne propozycje ich rozstrzygnięć. W tej części zamieszczono także wyniki badań ankietowych przeprowadzonych w diecezjach polskich w celu ustalenia charakteru

i zakresu zmian wprowadzanych w prawie partykularnym w odniesieniu do kodeksowych norm dotyczących zarządu mieniem.

Rozdział czwarty (*Konsekwencje alienacji dokonanej bez zachowania wymogów kanonicznych*, s. 143-213) ma dostarczyć odpowiedzi na pytanie o konsekwencje w porządku prawa kanonicznego i państwowego wiążące się z alienacją dokonaną bez zachowania wymogów kanonicznych. Poprzez zaprezentowanie kluczowych orzeczeń Sądu Najwyższego dotyczących przypadków dokonania czynności alienacyjnych bez zgody kompetentnej władzy kościelnej, a także odnoszących się doń opinii glosatorów, rozdział ten ukazuje trudności interpretacyjne, z jakimi na przestrzeni lat boryka się sądownictwo powszechne, a także kontrowersje, jakie występują w tej mierze w doktrynie. Wskazując przedmiotowe rozbieżności, rozdział ten jednocześnie zawiera propozycję interpretacji spornych regulacji prawnych i wynikające z niej wnioski.

Rozdział piąty (*Alienacja a fundusze europejskie*, s. 214-228) ujmuje alienację mienia kościelnego w kontekście funduszy unijnych. Przystąpienie Polski do struktur Unii Europejskiej sprawiło, iż Kościół katolicki w Polsce, który poza sprawowaniem kultu wykonuje wielorakie zadania związane z działalnością charytatywną, oświatowo-wychowawczą, naukową i kulturową, uzyskał możliwość partycypowania w środkach unijnych. Rozdział ten, przedstawiając analizę wzrostu korzystania z tego rodzaju dotacji oraz kreśląc procedurę ubiegania się o środki unijne, jednocześnie skłania do rozważań, czy umowy o eurodotacje winny być oceniane wyłącznie z punktu widzenia spodziewanych korzyści ekonomicznych, czy też – z uwagi na istniejący w nich potencjalny element ryzyka finansowego – nie powinny być traktowane jako alienacja *sensu largo*.

Przeprowadzona analiza alienacji majątku kościelnego w diecezjach rzymskokatolickich w Polsce doprowadziła Autora do sformułowania w zakończeniu pracy wielu bardzo konkretnych wniosków. Zaprezentowana argumentacja podjętej problematyki jest – według jej Autora – nie tylko głosem w dyskusji toczącej się na kanwie konkretnych rozstrzygnięć sądowych, ale zawiera również wskazówki interpretacyjne w odniesieniu do zagadnień, które jak dotychczas pozostały poza uwagą judykatury i doktryny. Autor zwrócił także uwagę, iż wobec braku jednoznacznej regulacji prawnej, która jasno określałaby zakres reprezentacji kościelnych osób prawnych, problematyka ta pozostaje materią trudną, złożoną i rodzącą szereg problemów interpretacyjnych tak dla teoretyków prawa, jak i dla praktyki orzeczniczej, a przede wszystkim dla samych zarządców majątku kościelnego oraz ich świeckich kontrahentów. Taki stan rzeczy wyraźnie wskazuje na potrzebę odpowiedniej inicjatywy legislacyjnej w omawianym względzie.

Rada Wydziału Prawa Kanonicznego UKSW, biorąc pod uwagę pozytywną ocenę rozprawy habilitacyjnej i całego dorobku naukowego Habilitanta oraz wynik ko-

lokwiu habilitacyjnego, podjęła uchwałę w sprawie nadania ks. dr. Lucjanowi Świto stopnia naukowego doktora habilitowanego nauk prawnych w zakresie prawa kanonicznego.

o. Marek Saj CSsR

KOLOKWIMUM HABILITACYJNE KS. DR. PIOTRA KROCZKA

Dnia 22 listopada 2011 roku na Wydziale Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie odbyło się kolokwium habilitacyjne ks. dr. Piotra Krocza, kapłana diecezji bielsko-żywieckiej, pracownika naukowego Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie.

Podstawę przewodu habilitacyjnego stanowiła rozprawa napisana w języku angielskim pt. *The Art of Legislation: the Principles of Lawgiving in the Church*, Kraków 2011, ss. 344. Recenzentami rozprawy byli: p. prof. dr hab. Maciej Zieliński (US), p. prof. dr hab. Tadeusz Zieliński (CHAT), ks. prof. dr hab. Antoni Kość (KULJPII) oraz ks. prof. UKSW dr hab. Tomasz Gałkowski. Kolokwium habilitacyjnemu przewodniczył dziekan Wydziału Prawa Kanonicznego UKSW – ks. prof. UKSW dr hab. Józef Wroceński.

Rozprawa habilitacyjna ks. dr. Piotra Krocza składa się ze wstępu (s. 5-10), trzech rozdziałów (s. 11-245), zakończenia (s. 246-255), bibliografii (s. 257-293), skrótów (s. 295-296), indeksów (s. 297-314), streszczenia w języku polskim (s. 315-316), spisu treści w języku polskim (s. 317-324), streszczenia w języku niemieckim (s. 325-326), spisu treści w języku niemieckim (s. 327-335) oraz spisu treści w języku angielskim (s. 337-344).

Przedmiotem rozprawy jest sztuka prawodawstwa, czyli zasady prawodawcze w Kościele. Autor podjął się opisanie tego zagadnienia, gdyż uważał, że istnieje potrzeba ukazania prawidłowych zasad tworzenia prawa w Kościele, tak, by prawo było pisane dobrze. We wstępie dysertacji jej Autor wskazuje, iż prawodawstwo rozumiane jako działalność organu stanowiącego ustawy wymaga wykorzystania wielu bardzo specyficznych umiejętności. Z tego właśnie powodu bywa ona nazywana „sztuką legislacji”. Jedynie prawodawca, który posiada wysoki stopień wiedzy merytorycznej dotyczącej regulowanego zagadnienia, jak również posiada kompetencje prawnicze potrzebne do prawidłowego pisania tekstów ustaw, może podejmować właściwe decyzje prawodawcze.

Aktualnie większość norm obowiązujących w systemie prawa kanonicznego jest zawarta w aktach prawnych. Ich autorem jest kompetentny prawodawca powszechny